

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 25.5.2005
COM(2005) 217 końcowy

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie niezależności, wiarygodności i odpowiedzialności krajowych i wspólnotowych organów statystycznych

ZALECENIE KOMISJI

w sprawie niezależności, wiarygodności i odpowiedzialności krajowych i wspólnotowych organów statystycznych

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie niezależności, wiarygodności i odpowiedzialności krajowych i wspólnotowych organów statystycznych

1. WSTĘP

W dniu 22 grudnia 2004 r., Komisja przyjęła komunikat do Rady i Parlamentu Europejskiego zatytułowany „W stronę europejskiej strategii nadzoru nad statystyką finansową”. W komunikacie tym zaproponowano spójną strategię wzmocnienia nadzoru Unii Europejskiej nad statystyką finansową zgodnie z trzema kierunkami działań: uzupełnienia ram prawnych, poprawienie możliwości operacyjnych odpowiednich służb Komisji oraz ustanowienie europejskich standardów niezależności krajowych i wspólnotowych organów statystycznych. W dniu 17 stycznia 2005 r. Rada (na posiedzeniu ECOFIN) przychylnie odniosła się do ogólnej strategii, w szczególności do trwającej już pracy nad kodeksem ogólnoeuropejskich standardów organów statystycznych.

W celu wdrożenia tej strategii, Komisja przedstawiła wniosek dotyczący rozporządzenia Rady zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 3605/93 w zakresie jakości danych statystycznych w kontekście procedury nadmiernego deficytu¹. Wniosek ten został przyjęty przez Komisję 2 marca 2005 r. i jest obecnie rozpatrywany przez władzę ustawodawczą. Wzmacnia on i wyjaśnia rolę Eurostatu jako organu statystycznego w kontekście statystyki związanej z procedurą nadmiernego deficytu. Praktyczne sposoby wdrożenia rozporządzenia, w szczególności przeprowadzania przewidzianych szczegółowych kontroli monitorujących na miejscu, zostaną określone po zatwierdzeniu rozporządzenia.

W odniesieniu do wzmocnienia możliwości operacyjnych służb Komisji, i w uzupełnieniu do zwiększonej mobilizacji obecnej wiedzy fachowej zgodnie z wnioskiem dotyczącym rozporządzenia, Komisja podjęła już pewną liczbą środków. Na przykład, w Eurostacie stworzono nową jednostkę zajmującą się w szczególności zatwierdzaniem rachunków ekonomicznych i podatkowych. Ponadto, Eurostat przeprowadził wewnętrzne przesunięcia kadrowe w celu wzmocnienia działalności związanej z zatwierdzaniem rachunków ekonomicznych i podatkowych.

Niniejszy komunikat w sprawie niezależności, wiarygodności i odpowiedzialności krajowych i wspólnotowych organów statystycznych, zawierający załączone zalecenie Komisji, jest zgodny z trzecią linią działania strategii ogłoszonej przez Komisję. Stanowi on odpowiedź na wezwanie, przesłane Komisji przez Radę 2 czerwca 2004 r., do przedłożenia do czerwca 2005 r. wniosku w sprawie opracowania minimalnych standardów europejskich oraz na wezwanie Rady z 17 lutego 2005 r. do wzmocnienia niezależności Eurostatu przy wykonywaniu swych zadań. Rzeczywiście, oba aspekty odzwierciedlają tę samą kwestię sporządzania statystyk do celów polityki Wspólnoty.

Generalnie, Europejski System Statystyczny działa skutecznie i w sposób zadowalający, i w dużym zakresie spełnia wymogi niezależności, wiarygodności i odpowiedzialności. Duża ilość i różnorodność statystyk sporządzanych i rozpowszechnianych przez krajowe i wspólnotowe organy statystyczne w ramach Systemu, obejmująca statystyki daleko

¹ COM(2005) 71.

wykraczające poza statystykę finansową, jest zgodna ze ścisłymi wymogami jakości i wiarygodności.

Kodeks postępowania w statystyce europejskiej, przedstawiony w niniejszym komunikacie, jako samoregulacyjny instrument zawierający standardy niezależności krajowych i wspólnotowych organów statystycznych, przewiduje dalsze gwarancje właściwego funkcjonowania Europejskiego Systemu Statystycznego i sporządzania wiarygodnych statystyk o wysokiej jakości. Komunikat przedstawia również propozycje dotyczące monitorowania wdrażania Kodeksu i uwagi na temat przydatności skutecznego, zewnętrznego organu doradczego dla Europejskiego Systemu Statystycznego. Rozważa również potrzebę określenia statystycznych priorytetów, w szczególności w celu redukcji obciążenia prawnego respondentów, oraz nakreśla pewne zasady o charakterze wytycznych dotyczące równoważenia tych priorytetów. Wreszcie, zawiera zalecenie mające na celu promowanie Kodeksu, zarówno w Państwach Członkowskich jak i wewnątrz Komisji, w drodze wsparcia politycznego.

2. NIEZALEŻNOŚĆ, WIARYGODNOŚĆ I ODPOWIEDZIALNOŚĆ KRAJOWYCH I WSPÓLNOTOWYCH ORGANÓW STATYSTYCZNYCH

2.1. Zagadnienia ogólne i cele Kodeksu postępowania

Kodeks jest samoregulacyjnym instrumentem, ponieważ został przygotowany i zatwierdzony przez główne podmioty zajmujące się europejską statystyką, czyli krajowe instytucje statystyczne. Wstępny zarys zasad był omówiony 17 listopada 2004 r. z Państwami Członkowskimi w ramach Komitetu ds. Programu Statystycznego (KPS). Następnie, KPS powierzył grupie roboczej zadanie sfinalizowania wniosku dotyczącego Kodeksu, który został jednomyślnie zatwierdzony przez KPS 24 lutego 2005 r., wyrażając w ten sposób swoje przywiązanie do Kodeksu jako instrumentu samoregulacyjnego.

Kodeks postępowania składa się z 15 zasad jakie mają być stosowane w związku ze sporządzaniem statystyk wspólnotowych. Ma on dwojaki cel: z jednej strony, zwiększenie zaufania do organów statystycznych poprzez zaproponowanie pewnych rozwiązań instytucjonalnych i organizacyjnych a, z drugiej strony, poprawienie jakości danych statystycznych opracowywanych i rozpowszechnianych przez te organy poprzez promowanie spójnego stosowania najlepszych międzynarodowych zasad, metod i praktyk statystycznych przez wszystkie podmioty opracowujące statystyki europejskie.

Kodeks, w istocie, stanowi odpowiedź na wezwania Rady z 2 czerwca 2004 i w niektórych aspektach wykracza poza wymagane minimalne standardy. Należy zatem zachęcić Państwa Członkowskie do uznania znaczenia Kodeksu postępowania oraz podjęcia środków niezbędnych do zapewnienia jego właściwego wdrożenia przez odpowiednie organy, jak również do promowania go wśród dostawców i użytkowników danych. Komisja zamierza również upewnić się, że zasady te są szanowane w odniesieniu do Eurostatu. Wreszcie, dokument ten proponuje środki mające na celu monitorowanie i weryfikację wdrażania standardów Kodeksu.

2.2. Zakres zastosowania Kodeksu

Kodeks zajmuje się w pierwszej kolejności kwestią sporządzania urzędowych statystyk w ramach Europejskiego Systemu Statystycznego (ESS). ESS odnosi się do istniejącego partnerstwa obejmującego Eurostat, krajowe instytucje statystyczne i inne krajowe podmioty

statystyczne odpowiedzialne w każdym Państwie Członkowskim za sporządzanie i rozpowszechnianie statystyk niezbędnych do wykonywania działań Unii Europejskiej. Do statystyk objętych Kodeksem należą te, o których mowa w rozporządzeniu Rady w sprawie statystyk Wspólnoty² tj. statystyki sporządzane i rozpowszechniane przez krajowe organy statystyczne i Wspólnotowe organy statystyczne (Eurostat) zgodnie z art. 285 ust. 2 Traktatu WE. Należy podkreślić, że Kodeks obejmuje pełen wachlarz statystyk sporządzanych na poziomie wspólnotowym, daleko wykraczając poza zakres statystyk ekonomicznych i finansowych.

Jednakże, należy pamiętać, że istnieje również pewna grupa innych instytucji i podmiotów spoza ESS, które udostępniają urzędowe dane statystyczne na poziomie europejskim. Na przykład, Europejski System Banków Centralnych (ESBC) opracowuje szeroki zakres statystyk europejskich w dziedzinie gospodarczej i walutowej. Europejski Bank Centralny (EBC), wraz z krajowymi bankami centralnymi, zbiera od właściwych władz krajowych lub bezpośrednio od podmiotów gospodarczych, informacje statystyczne niezbędne do zadań ESBC. Zbieranie informacji statystycznych przez EBC jest uregulowane szczegółowym rozporządzeniem Rady³.

Chociaż standardy zawarte w Kodeksie mają być źródłem inspiracji dla wszystkich instytucji i podmiotów sporządzających urzędowe statystyki, bez względu na to, czy należą do ESS, nie naruszają one obowiązujących zasad dotyczących tych instytucji lub podmiotów. Pomimo, iż tytuł Kodeksu obejmuje szeroki wachlarz „statystyk europejskich” odpowiadających definicji statystyk wspólnotowych w ich obecnym uregulowaniu prawnym, sygnalizuje on jednocześnie ambicje podążania w kierunku ogólnoeuropejskich standardów.

2.3. Zasady ustanowione przez Kodeks

Struktura dokumentu oparta jest na 15 zasadach. Zasady te są, w dużej mierze, odzwierciedleniem obowiązujących międzynarodowych standardów, takich jak Podstawowe Zasady Statystyk Urzędowych przyjęte przez Komisję ds. Statystyki Narodów Zjednoczonych na specjalnej sesji w dniach 11-15 kwietnia 1994 r.

Zasady są pogrupowane w trzy sekcje dotyczące odpowiednio środowiska instytucjonalnego, procesów statystycznych i wyników. Zawarto również mechanizm wzajemnej weryfikacji oparty na wskaźnikach.

2.3.1. Zasada niezależności

W sektorze statystyki, niezależność ma przede wszystkim wymiar operacyjny. Oznacza to, że zasadniczo reguluje ona sposób, w jaki organy statystyczne funkcjonują lub działają w celu sporządzania i rozpowszechniania statystyk.

Zasada niezależności *naukowej* jest zapisana w Traktacie (art. 285 ust. 2) i odnosi się do obiektywności w procesie sporządzania statystyk. Artykuł 10 rozporządzenia Rady (WE) nr 322/97 stanowi, iż: „*bezstronność polega na obiektywnym i niezależnym sposobie tworzenia statystyk Wspólnoty, wolnym od jakichkolwiek nacisków grup politycznych lub innych grup*”

² Rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 z dnia 17 lutego 1997 r. w sprawie statystyk Wspólnoty (Dz.U. L 52 z 22.2.1997, str. 1).

³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2533/98 z dnia 23 listopada 1998 dotyczące zbierania informacji statystycznych przez Europejski Bank Centralny (Dz.U. L 318 z 27.11.1998, str. 8).

interesów, w szczególności w odniesieniu do wyboru technik, definicji i metodologii najbardziej odpowiednich do uzyskania wyznaczonych celów (...)".

Kodeks rozszerza zasadę niezależności poprzez wprowadzenie niezależności zawodowej, odnoszącej się szczegółowo również do rozpowszechniania i dostępności statystyk. Kodeks ustanawia zasadę niezależności zawodowej w następujący sposób: „*niezależność zawodowa organów statystycznych od innych departamentów i podmiotów politycznych, ustawodawczych lub administracyjnych jak również od podmiotów sektora prywatnego zapewnia wiarygodność statystyk europejskich*”. Wskaźniki służące do monitorowania stosowania tej zasady, mającej również zastosowanie do Eurostatu, zawierają (i) wyszczególnienie w prawie elementów niezależności, (ii) status i obowiązki służbowe szefów organów statystycznych, w tym decyzje w sprawie metod statystycznych, standardów i procedur, (iii) decyzje w sprawie treści i terminu wydawnictw statystycznych oraz (iv) publikację statystycznych programów roboczych.

Obowiązujące ustawodawstwo spełnia wymóg niezależności naukowej, tj. wymogi funkcjonalne sporządzania wysokiej jakości statystyk. Wprowadzenie przez Kodeks dodatkowych zasad dotyczących niezależności zawodowej wzmacnia ogólną niezależność z jednoczesnym poszanowaniem różnych, a czasem nawet rozbieżnych, uregulowań prawnych i administracyjnych w Państwach Członkowskich, jako wyraz ich politycznych i kulturowych tradycji. Wzmocnieniu tej niezależności powinno przyczynić się do wzrostu publicznego zaufania do urzędowych statystyk.

2.3.2. Zagadnienia wiarygodności i odpowiedzialności

Zagadnienia wiarygodności i odpowiedzialności mają przede wszystkim charakter horyzontalny. Nie stanowią one odrębnej zasady statystycznej, wyrażonej w sposób wyraźny w Kodeksie, niemniej wiarygodność jest oparta na takich podstawowych pojęciach jak zgodność z prawem, prawowitość, zasadność i sprawiedliwość. Wiarygodność i odpowiedzialność zarówno krajowych jak i wspólnotowych organów statystycznych są dodatkowo wzmocnione przez mechanizm nadzoru przewidziany w Kodeksie, przyczyniający się do większej przejrzystości.

Kodeks zawiera wskaźniki monitorujące dla każdej z zasad. Wskaźniki te obejmują, na przykład, wyłączną odpowiedzialność szefów organów statystycznych za sporządzanie i metodologię statystyk (na mocy niezależności zawodowej – patrz zasada 1). Korzystanie z zewnętrznych ekspertów przy weryfikacji kluczowych wyników statystycznych (na mocy zasady 4), badania na temat zadowolenia użytkowników (na mocy zasady 11) oraz wymóg należytego uwzględniania potrzeb użytkowników (na mocy zasady 13) są dodatkowymi elementami wiarygodności i odpowiedzialności. Ponadto, wiarygodność i odpowiedzialność są także wzmocnione przez wzajemne weryfikacje, przewidziane jako część postanowień monitorujących.

2.4. Wdrażanie Kodeksu i monitorowanie wdrażania

Komisja przyjęła zalecenie, aby zwiększyć wpływ samoregulacyjnego charakteru Kodeksu. Aby zrównoważyć wsparcie takiego wniosku z wymogiem odpowiedzialności, Komisja będzie monitorowała przestrzeganie Kodeksu w ramach ESS. Komisja utworzy system sprawozdawczy oparty na informacjach przekazywanych przez Państwa Członkowskie. W tym celu, Komisja będzie koordynowała tworzenie właściwych instrumentów, wzorcowanie i

wzajemne weryfikacje oparte na wskaźnikach, zapewniając jednocześnie przestrzeganie zasady proporcjonalności.

Monitorowanie wdrażania Kodeksu będzie odbywało się stopniowo w okresie trzech lat. Przez pierwszy rok wdrażania, Państwa Członkowskie i Eurostat będą sporządzać wstępne sprawozdania z samooceny. Sprawozdania będą przekazywane do KPS. Ponadto, Państwa Członkowskie będą zachęcane do wypracowywania metod i najlepszych praktyk, które będą brane pod uwagę w kolejnych etapach. W drugim roku wdrażania, okresowe sprawozdania z samooceny będą sporządzane w bardziej ustrukturyzowanej formie, zgodnie ze szczegółowymi wytycznymi opracowanymi przez Eurostat i KPS na podstawie doświadczeń zdobytych w pierwszym roku. Na końcu, w trzecim roku będzie musiało być przedstawione Państwom Członkowskim i Eurostatowi ostateczne sprawozdanie z samooceny. Sprawozdania te będą zgodne ze wspólnym formatem a ich uzupełnieniem będzie wzajemna weryfikacja przeprowadzona przy wsparciu grupy roboczej złożonej z przedstawicieli krajowych instytucji statystycznych i ewentualnie zewnętrznego podmiotu doradczego (patrz pkt 2.5. poniżej). Wreszcie, sprawozdania zostaną przesłane KPS oraz ewentualnie zewnętrznemu podmiotowi doradczemu a następnie udostępnione publicznie. Za sporządzenie sprawozdań przesłanych przez organy statystyczne powinni być odpowiedzialni szefowie organów statystycznych.

Biorąc pod uwagę wynik łączonego procesu samooceny i wzajemnej weryfikacji, Komisja sporządzi sprawozdanie na temat wdrażania Kodeksu odpowiednio przez Państwa Członkowskie i Eurostat. Trzy lata po przyjęciu niniejszego zalecenia oraz po konsultacji z KPS i ewentualnie z zewnętrznym podmiotem doradczym (patrz pkt 2.5. poniżej), Komisja przedstawi Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie na temat postępów we wdrażaniu i, w razie potrzeby, załączy odpowiednie wnioski.

2.5. Potrzeba aktywnego udziału zewnętrznego podmiotu doradczego w celu wzmocnienia niezależności, wiarygodności i odpowiedzialności Europejskiego Systemu Statystycznego

W celu wzmocnienia nadzoru nad Europejskim Systemem Statystycznym, zgodnie z Kodeksem postępowania i elementami zawartymi w niniejszym komunikacie, pożyteczne byłoby ustanowienie zewnętrznego organu doradczego. Organ taki mógłby wzmocnić wiarygodność wysiłków podjętych na rzecz wzmocnienia niezależności, wiarygodności i odpowiedzialności krajowych instytucji, Eurostatu i ESS, przy wykonywaniu ich zadań i w odniesieniu do statystyk europejskich, zgodnie z wezwaniem Rady ECOFIN.

W szczególności, taki podmiot mógłby stanowić dla Komisji użyteczny wkład w wykonywanie uprawnień przyznanych jej przez Traktat, a dokładniej sprawowałby monitoring przestrzegania podstawowych zasad statystyki, określonych w art. 285 ust. 2 Traktatu WE i powtórzonych przez Kodeks postępowania. Można by zatem powierzyć temu organowi aktywną rolę nadzorowania tego, jak Kodeks jest wdrażany przez ESS, jako całość, oraz świadczenia porad w sprawach priorytetów statystycznych zgodnych z zasadami przedstawionymi w pkt. 2.6. poniżej.

Zewnętrzny podmiot doradczy powinien składać się z osobistości (wysokiego stopnia.) Łączna liczba członków powinna być ograniczona do poziomu zapewniającego operacyjność i skuteczność. Jedna część członków byłaby powoływana przez Radę, spośród osób o uznanych kwalifikacjach zawodowych lub zainteresowaniach w dziedzinie statystyki lub reprezentujących społeczeństwo obywatelskie (np. wspólnotę naukową, stowarzyszenia

przedsiębiorców, związki, itd.), z uwzględnieniem potrzeby objęcia różnych dziedzin statystyki. Pozostali członkowie pochodziliby z instytucji i jednostek organizacyjnych UE (Parlament Europejski, Rada, Komisja, Europejski Bank Centralny, KPS) i byłiby przez nie bezpośrednio powoływani. Przewodniczący musi być wysoce poważaną osobistością.

Obecnie istnieje komitet, Komitet Doradczy ds. Informacji Statystycznych w Sferach Ekonomicznych i Społecznych⁴, który przynajmniej częściowo pełni taką rolę⁵. Komitet ten, wspomagający Radę i Komisję, został ustanowiony w 1991 r., aby reprezentować interesy użytkowników, zapewniając tym samym uwzględnianie wymogów użytkowników i kosztów poniesionych przez podmioty sporządzające informacje. Chociaż organ ten wykazał swą przydatność, należałoby zrewidować jego rolę, uprawnienia, skład i procedury⁶, w celu jak najlepszego przysłużenia się celom Europejskiego Systemu Statystycznego.

Zreformowany CEIES mógłby pełnić rolę przewidzianą dla zewnętrznego organu doradczego. W takim przypadku, jego obecne uprawnienia i obowiązki, w tym wydawanie opinii na temat statystycznych programów roboczych, zostałyby rozszerzone. Komisja jest gotowa rozważyć wystąpienie z wnioskiem dotyczącym reformy CEIES zgodnie z nakreślonymi kierunkami.

2.6. Zasady dotyczące zrównoważenia priorytetów w statystyce

Sporządzanie wysokiej jakości statystyk oraz wiarygodność wymagają zrównoważenia wymogów dotyczących danych ze źródłami udostępnionymi organom statystycznym oraz obciążeniem dla respondentów. Zasada 9 Kodeksu przewiduje, że organy statystyczne powinny wyznaczyć cele zmniejszania z biegiem czasu ciężarów dla respondentów. Określono szereg wskaźników w celu zapewnienia, aby ciężary sprawozdawczości nie były nadmierne dla respondentów. Dotyczy to w szczególności korzystania z najlepszych szacunków i przybliżeń, dostępu do źródeł administracyjnych lub wspólnego korzystania z danych przez organy statystyczne.

Uwolnienie możliwości pozwoliłoby wtedy organom statystycznym na skupienie wysiłku na działalności statystycznej będącej priorytetem. Rzeczywiście, Rada ECOFIN stwierdziła w lutym 2005 r., że "możliwości krajowych urzędów statystycznych do spełnienia wysokich standardów statystycznych zależą głównie od ustalenia, które z obciążeń wynikających z wymogów statystycznych UE wobec organów mają charakter priorytetowy. Określenie priorytetów w tej kwestii powinno również przyczynić się do zmniejszenia obciążeń prawnych respondentów. W związku z powyższym, i zgodnie z konkluzjami Rady ECOFIN z 2 czerwca 2004 r., ministrowie oczekują na przedyskutowanie, w czerwcu 2005 r., propozycji Komitetu Ekonomiczno-Finansowego dotyczących zrównoważenia priorytetów w statystyce."

⁴ Decyzja Rady 91/116/EWG z dnia 25 lutego 1991 r. ustanawiająca Europejski Komitet Doradczy ds. Informacji Statystycznych w Sferach Ekonomicznych i Społecznych (Dz.U. L 59 z 6.3.1991, str. 21).

⁵ Istnieje również inny organ, Komitet ds. Programów Statystycznych (złożony z Dyrektorów Generalnych instytucji statystycznych Państw Członkowskich), który wspomaga Komisje w ogólnej koordynacji wieloletnich programów statystycznych i z którym Komisja w wielu sprawach często się konsultuje (Decyzja Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich - Dz.U. L 181 z 28.6.1989, str. 47).

⁶ Niezależnie od tego, istnieje potrzeba zreformowania CEIES, wynikająca z wielu czynników, w tym również z rozszerzenia Unii Europejskiej (stosowanie obecnych zasad zaszkodziłoby „operacyjności” CEIES), ostatnie postępy związane z funkcjonowaniem ESS, skutecznego udziału zainteresowanych podmiotów, potrzeby zwiększenia skuteczności.

Określenie priorytetów może również prowadzić do uproszczenia ustawodawstwa. W tym kontekście, należy przypomnieć, że na podstawie sugestii Państw Członkowskich, aby dokładnie wskazać ustawodawstwo UE, które mogłoby skorzystać z uproszczenia, Rada (posiedzenie dot. konkurencyjności) wskazała w listopadzie 2004 r. 15 priorytetów uproszczenia.

Jednocześnie, określenie priorytetów w statystyce nie powinno uniemożliwić Komisji Europejskiej proponowania środków statystycznych niezbędnych do wdrażania jakiegokolwiek działań Wspólnoty, zgodnie z Traktatem. W tym kontekście Komisja uważa, że niektóre ogólne zasady mogłyby być stosowane dla dokładnego określenia "pozytywnych" i „negatywnych” priorytetów w określeniu programów statystycznych.

Pierwsza kategoria zasad odnosiłaby się do potrzeb "użytkowników". Korzyści dla europejskiej statystyki mają wypływać głównie z ich odpowiedniości dla kształtowania polityki na poziomie europejskim. Potrzeby czysto krajowe nie mogą uzasadniać prowadzenia statystyk na poziomie wspólnotowym.

Druga kategoria zasad odnosiłaby się do oceny kosztów. Kwestia kosztów działalności statystycznej jest niezwykle złożona i wszelkie propozycje muszą być przeanalizowane ze zdwojoną uwagą. W większości przypadków ciężar wdrożenia będzie spoczywał na Państwach Członkowskich.

Trzecia kategoria obejmowałaby szczególne zagadnienia. Proces równoważenia powinien uwzględnić pogodzenie terminowości z jakością: dane o dużej częstotliwości powinny obejmować główne zestawienia, podczas gdy te bardziej szczegółowe znajdowałyby się w danych o niższej częstotliwości. Proces określania priorytetów mógłby również zbadać, czy korzyść w postaci skuteczności można osiągnąć poprzez silniejsze skupienie się na europejskich danych zbiorczych czy też, w odniesieniu do danych, których priorytet jest niższy i które nie dotyczą nadzoru finansowego, poprzez zróżnicowanie, w zakresie obowiązków sprawozdawczych, na Państwa Członkowskie o dużej lub małej wadze w danych zbiorczych.

3. ZALECENIE

3.1. Dlaczego akurat zalecenie ?

W komunikacie na temat europejskiej strategii nadzoru nad statystyką finansową w grudniu 2004 r. ogłoszono, że przy omawianiu kwestii minimalnych standardów struktury instytucjonalnej organów statystycznych zostanie przeanalizowanych wiele możliwych instrumentów prawnych. Z analizy tej, która wykazała dużą różnorodność w strukturze instytucjonalnej organów statystycznych w Państwach Członkowskich, wynika, iż prawie wiążący środek nie byłby w obecnym czasie właściwy. W związku z powyższym, i w świetle postępów organów statystycznych w przyjmowaniu Kodeksu jako instrumentu samoregulacyjnego, Komisja uważa, że przyjęcie zalecenia jest obecnie najbardziej właściwym i proporcjonalnym instrumentem.

Jednakże, Komisja nie wyklucza wprowadzenia w przyszłości innego instrumentu. Na podstawie dotychczasowych osiągnięć i doświadczenia nabytego w trakcie wdrażania Kodeksu, Komisja może rozważyć wniosek dotyczący wiążącego prawnie instrumentu, np. w formie dyrektywy, w późniejszym stadium.

3.2. Cel zalecenia

Zalecenie ma dwojaki cel. Z jednej strony, celem jest zalecenie Państwu Członkowskiemu uznania znaczenia Kodeksu i podjęcia środków niezbędnych do właściwego wdrożenia go przez odpowiednie organy jak również do promowania go wśród dostawców i użytkowników danych. Z drugiej strony, Komisja do podjęcia właściwe działania, w szczególności monitorowanie przestrzegania Kodeksu w ramach Europejskiego Systemu Statystycznego.

Dodatkowo, Komisja zamierza podjąć podobne środki w ramach swych kompetencji i wzmocnienia niezależności Eurostatu w wykonywaniu swych zadań poprzez zapewnienie, żeby przestrzegał on, jako wspólnotowy organ statystyczny, standardów zawartych w Kodeksie. Niezależność Eurostatu w wypełnianiu swych zadań została już formalnie ustanowiona. Decyzja Komisji z dnia 21 kwietnia 1997 r. w sprawie roli Eurostatu w sporządzaniu statystyk Wspólnoty⁷ miała na celu wdrożenie wspomnianego powyżej rozporządzenia Rady (WE) nr 322/97 (tzw. „Prawo statystyczne”) w wewnętrznej organizacji Komisji. Decyzja ta określa rolę i obowiązki Eurostatu, jako wspólnotowego organu statystycznego, a w szczególności techniczną autonomię, z jakiej korzysta Eurostat przy wykonywaniu swych zadań. Zgodnie z powyższym dokumentem, Eurostat pełni funkcję koordynacyjną w Komisji w sprawach związanych ze sporządzaniem statystyk. Dalszym pozytywnym wskazaniem niezależności funkcjonalnej Eurostatu, zawarte w ustawodawstwie, jest fakt, że urzędnicy Eurostat korzystają z uprzywilejowanego statusu w porównaniu do urzędników Komisji przejawiającego się w tym, że tylko oni mają dostęp do poufnych danych statystycznych⁸. Wdrożenie Kodeksu przez Eurostat oraz środki, jakie może podjąć Komisja w celu ułatwienia i monitorowania wdrażania, z pewnością przyczynią się do zapewnienia i dalszego wzmocnienia niezależności wspólnotowego organu statystycznego.

Celem niniejszego zalecenia jest zatem promowanie standardów zawartych w Kodeksie oraz zalecenie podjęcia właściwych działań w celu zapewnienia skutecznego wdrożenia tych standardów zarówno przez krajowe jak i wspólnotowe organy statystyczne.

Ponadto, Komisja ma zamiar uzupełnić niniejsze zalecenie środkami wspierającymi, w celu ułatwienia wdrażania Kodeksu. Środki te będą obejmowały, w razie konieczności, szczegółowe protokoły lub wytyczne oraz szerokie konsultacje z zainteresowanymi podmiotami. Działania te również poprawią jakość statystyk sporządzanych na poziomie europejskim, z uwzględnieniem czynników efektywności pod względem kosztów oraz obciążenia respondentów. W tym celu, wstępne ustalenia zostaną zebrane w ramach Głównych Europejskich Wskaźników Ekonomicznych (GEWE). Wreszcie, Komisja przyjmuje do wiadomości, że użytkownicy, do których skierowany jest Kodeks muszą być w stanie rozpoznać informację statystyczną sporządzoną zgodnie z zasadami tego Kodeksu. W związku z powyższym, Komisja podejmie odpowiednie środki pozwalające na zidentyfikowanie urzędowych statystyk europejskich, co przyczyni się do poprawy przejrzystości i jakości rozpowszechniania danych.

⁷ Dz.U. L 112 z 29.4.1997, str. 56.

⁸ Rozporządzenie Rady (Euratom, EWG) nr 1588/90 z dnia 11 czerwca 1990 r. w sprawie przekazywania poufnych informacji statystycznych Urzędowi Statystycznemu Wspólnot Europejskich (Dz.U. L 151 z 15.6.1990, str. 1).

WNIOSEK

Zalecenie i załączony do niego Kodeks skupiają się ogólnoeuropejskich standardach, w celu wzmocnienia niezależności, wiarygodności i odpowiedzialności organów statystycznych. Są one odpowiedzią na wezwanie skierowane przez Radę do Komisji do przedstawienia wniosku w tej sprawie. Niniejsze zalecenie stanowi kolejny krok w trwającym procesie wzmocnienia zarządzania statystyką w Europie.

ZALECENIE KOMISJI

w sprawie niezależności, wiarygodności i odpowiedzialności krajowych i wspólnotowych organów statystycznych

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności art. 211,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Statystyki urzędowe odgrywają kluczową rolę w społeczeństwach demokratycznych, ponieważ dostarczają one organom publicznym podmiotom kształtującym politykę, podmiotom gospodarczym i społecznym jak również obywatelom, obiektywne i bezstronne informacje, na podstawie których można podejmować decyzje i omawiać w sposób otwarty różne zagadnienia.
- (2) W celu spełnienia tej roli, statystyki urzędowe muszą być sporządzane i rozpowszechniane zgodnie ze wspólnymi standardami gwarantującymi zgodność z zasadami bezstronności, wiarygodności, obiektywności, niezależności naukowej, efektywności pod względem kosztów i poufności statystycznej.
- (3) Jednocześnie znaczenie statystyk europejskich stale rośnie w kontekście wznowionej strategii lizbońskiej⁹, oraz Zintegrowanych Wytycznych na rzecz Wzrostu i Zatrudnienia (2005-2008)¹⁰; wysokiej jakości statystyki są również potrzebne w celu monitorowania i kontroli wdrażania innych kluczowych inicjatyw politycznych na poziomie europejskim, takich jak, strategia zrównoważonego rozwoju, wspólna polityka w zakresie imigracji i azylu, itd.
- (4) W tym kontekście, szczególna rola danych finansowych i rachunków rządowych jest nawet ważniejsze dla nadzoru gospodarczego i monetarnego a właściwe wdrażanie Paktu Stabilności i Wzrostu, w szczególności dane statystyczne stosowane w ramach procedury nadmiernego deficytu muszą być jak najlepszej jakości.
- (5) W dniu 22 grudnia 2004 r. Komisja przyjęła komunikat do Rady i Parlamentu Europejskiego zatytułowany „W stronę europejskiej strategii nadzoru nad statystyką finansową”¹¹, proponujący spójną strategię nadzorowania przez Unię Europejską statystyki podatkowej zgodnie z trzema kierunkami działań.

⁹ COM(2005) 24 z 2.2.2005: Pracując razem na rzecz wzrostu i zatrudnienia - Nowy początek strategii lizbońskiej

¹⁰ COM(2005) 141 z 12.4.2005: Zintegrowane Wytyczne na rzecz Wzrostu i Zatrudnienia zawierające zalecenie Komisji w sprawie szerokich wytycznych dla polityki gospodarczej Państw Członkowskich i Wspólnoty oraz wniosek dotyczące decyzji Rady w sprawie wytycznych dla polityki zatrudnienia Państw Członkowskich.

¹¹ COM(2004) 832.

- (6) Po pierwsze, w odpowiedzi na wezwanie Rady, należy wzmocnić monitorowanie przez Komisję jakości komunikowanych danych finansowych; w tym celu Komisja przyjęła w dniu 2 marca 2005 r. wniosek dotyczący rozporządzenia Rady zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 3605/93 w odniesieniu do jakości danych statystycznych w kontekście procedury nadmiernego deficytu¹², który jest obecnie przedmiotem dyskusji.
- (7) Po drugie, należy wzmocnić możliwości operacyjne Komisji w dziedzinie statystyki; w szczególnym kontekście procedury nadmiernego deficytu, wymagane są regularne spotkania wizytacyjne oraz szczegółowe kontrole monitoringowe na miejscu, a także należy zmobilizować całe istniejące doświadczenie, również na poziomie krajowym.
- (8) Po trzecie, istnieje potrzeba ustanowienia ogólnoeuropejskich standardów w odniesieniu do niezależności, wiarygodności i odpowiedzialności krajowych instytucji statystycznych w odpowiedzi na przesłane Komisji przez Radę, w dniu 2 czerwca 2004 r., wezwanie do przedstawienia do czerwca 2005 r. wniosku stworzenia minimalnych europejskich standardów struktury instytucjonalnej organów, które wzmocnią niezależność, wiarygodność i odpowiedzialność krajowych instytucji statystycznych Państw Członkowskich.
- (9) W odpowiedzi na wezwanie, 17 listopada 2004 r. Państwa Członkowskie przedyskutowały w ramach Komitetu ds. Programu Statystycznego podstawowe zasady stworzone w Kodeksie postępowania i wyraziły zgodę na dalszą analizę zasad oraz na ustanowienie wskaźników pozwalających na monitorowanie wdrażania Kodeksu.
- (10) Następnie Komitet ds. Programu Statystycznego powierzył grupie roboczej zadanie sfinalizowania wniosku dotyczącego kodeksu postępowania w statystyce europejskiej.
- (11) Przygotowany Kodeks postępowania został jednomyślnie zatwierdzony przez Komitet ds. Programu Statystycznego w dniu 24 lutego 2005 r., wykazując w ten sposób, iż zasady w nim zawarte są wspólne dla wszystkich instytucji statystycznych, które w rezultacie powinny być wezwane do przestrzegania Kodeksu, jako instrumentu wytycznego..
- (12) Istniejąca obecnie struktura instytucjonalna organów statystycznych różni się znacznie między poszczególnymi Państwami Członkowskimi, z powodu różnych, czasem rozbieżnych uregulowań prawnych i administracyjnych w Państwach Członkowskich, będących wyrazem ich tradycji kulturowych i politycznych.
- (13) W świetle postępów organów statystycznych w przyjmowaniu Kodeksu jako instrumentu samoregulacyjnego oraz oczekiwania, że organy te wdrożą Kodeks, uważa się, że niniejsze zalecenie jest obecnie najbardziej właściwym i proporcjonalnym instrumentem.
- (14) Kodeks postępowania ma dwojaki cel, z jednej strony, zwiększenie zaufania do organów statystycznych poprzez zaproponowanie pewnych rozwiązań instytucjonalnych i organizacyjnych a, z drugiej strony, poprawienie jakości danych

¹² Dz.U. C, str..

statystycznych opracowywanych i rozpowszechnianych przez te organy poprzez promowanie spójnego stosowania najlepszych międzynarodowych zasad, metod i praktyk statystycznych przez wszystkie podmioty opracowujące statystyki europejskie.

- (15) Należy zatem zalecić Państwom Członkowskim uznanie znaczenia Kodeksu postępowania oraz podjęcia środków niezbędnych do właściwego wprowadzenia go w życie przez odpowiednie organy oraz do promowania go wśród dostawców i użytkowników danych..
- (16) Należy zwrócić uwagę, że Komisja zamierza przyjąć podobne środki w ramach swych kompetencji, a w szczególności monitorować przestrzeganie Kodeksu postępowania w ramach Europejskiego Systemu Statystycznego,

I. NINIEJSZYM ZALECA, ABY PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE:

A. uznały zawarte w załączonym Kodeksie wspólne standardy na poziomie europejskim dla instytucji statystycznych;

B. zapewniły, aby zasady Kodeksu były przestrzegane przez ich instytucje statystyczne w celu sporządzania i rozpowszechniania wysokiej jakości, zharmonizowanych wspólnotowych statystyk oraz przyczyniania się do właściwego funkcjonowania europejskiego systemu statystyk jako całości;

C. zapewniły, aby ich służby statystyczne były profesjonalnie zorganizowane i zasilane w celu sporządzania wspólnotowych statystyk w sposób gwarantujący niezależność, wiarygodność i odpowiedzialność na podstawie wytycznych Kodeksu;

D. podniosły świadomość istnienia tego Kodeksu i jego treści wśród respondentów i podmiotów dostarczających danych jak również wśród użytkowników statystyk, przy użyciu właściwych kanałów informacyjnych i dystrybucyjnych;

E. promowały rozległą wymianę informacji i doświadczenia w ramach europejskiego systemu statystycznego, w oparciu o doświadczenia nabyte w trakcie wdrażania Kodeksu;

F. wspierały i intensyfikowały, w razie konieczności, szeroko zakrojoną współpracę między organami statystycznymi w ramach Europejskiego Systemu Statystycznego, jak również organami statystycznymi międzynarodowych podmiotów i organizacji;

G. dostarczały informacji niezbędnych do umożliwienia Komisji monitorowania przestrzegania zasad ustanowionych w Kodeksie.

II. UZNAJE ZAWARTE W ZAŁĄCZONYM KODEKSIE WSPÓLNE STANDARDY NA POZIOMIE EUROPEJSKIM DLA ORGANÓW STATYSTYCZNYCH I W TYM KONTEKŚCIE:

A. zapewni, aby zasady Kodeksu były przestrzegane przez Eurostat w celu sporządzania i rozpowszechniania wysokiej jakości zharmonizowanych wspólnotowych statystyk oraz przyczyniania się do właściwego funkcjonowania europejskiego systemu statystyk jako całości;

B. zapewni, aby Eurostat, jako organ statystyczny Unii Europejskiej, był profesjonalnie zorganizowany i zasilany w sposób gwarantujący niezależność, wiarygodność i odpowiedzialność, oraz przyjmie właściwe środki, na podstawie swych własnych kompetencji organizacyjnych;

C. przyjmie właściwe środki w celu ułatwienia wdrażania Kodeksu w ramach Europejskiego Systemu Statystycznego, szczególnie w odniesieniu do sporządzania urzędowych statystyk wspólnotowych w taki sposób, aby informacje sporządzone zgodnie z tym Kodeksem mogły być rozpoznane przez użytkowników.

III. PONADTO ZAMIERZA:

A. stworzyć instrumenty dla poprawy, na poziomie europejskim, jakości wspólnotowych statystyk, z uwzględnieniem efektywności pod względem kosztów;

B. ustanowić system sprawozdawczy do monitorowania przestrzegania Kodeksu w ramach Europejskiego Systemu Statystycznego, zgodnie z zasadą proporcjonalności;

C. rozważyć zaproponowanie zewnętrznego organu doradczego, ewentualnie zreformowanego Europejskiego Komitetu Doradczego ds. Informacji Statystycznych w Sferach Ekonomicznych i Społecznych, w celu powierzenia temu organowi aktywnego udziału w monitorowaniu wdrażania Kodeksu i, w rezultacie wzmocnienia niezależności, wiarygodności i odpowiedzialności oraz w wydawaniu opinii w sprawie zrównoważenia priorytetów programów statystycznych;

D. przedłożyć Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, w ciągu trzech lat od przyjęcia niniejszego zalecenia i po konsultacji z Komitetem ds. Programu Statystycznego i ewentualnie ze wspomnianym powyżej zewnętrznym organem doradczym, sprawozdanie na temat postępów we wdrażaniu Kodeksu w ramach Europejskiego Systemu Statystycznego oparte w szczególności na sprawozdaniach z samooceny i wzajemnej weryfikacji i zawierające, w razie konieczności, propozycje wzmocnienia niezależności, wiarygodności i odpowiedzialności.

Sporządzono w Brukseli, dnia

W imieniu Komisji

Przewodniczący

EUROPEJSKI KODEKS PRAKTYK STATYSTYCZNYCH

przyjęty przez Komitet ds. Programu Statystycznego dnia 24 lutego 2005 r.

Preambuła

Definicje: Dla celów niniejszego dokumentu:

statystyki europejskie oznaczają statystyki Wspólnoty zgodnie z definicją zawartą w rozporządzeniu Rady (WE) nr 322/97 z dnia 17 lutego 1997 r. w sprawie statystyk Wspólnoty, tworzonych i upowszechnianych przez krajowe władze statystyczne oraz władze statystyczne Wspólnoty (Eurostat) zgodnie z art. 285 ust. 2 Traktatu.

Władza statystyczna oznacza na szczeblu krajowym krajowe instytuty statystyczne (KIS) oraz inne organy odpowiedzialne za tworzenie i upowszechnianie statystyk europejskich oraz, na poziomie Wspólnoty, Eurostat.

Europejski System Statystyczny, dalej zwany ESS, oznacza partnerstwo wiążące Eurostat, krajowe instytuty statystyczne oraz inne organy odpowiedzialne w każdym Państwie Członkowskim za tworzenie i upowszechnianie statystyk europejskich.

Zgodnie z Traktatem ustanawiającym Wspólnotę Europejską, a w szczególności jego art. 285 ust. 2, z rozporządzeniem Rady (WE) nr 322/97 z dnia 17 lutego 1997 r. w sprawie statystyk Wspólnoty oraz z Podstawowymi Zasadami Statystyk Urzędowych przyjętych przez Komisję ds. Statystyk NZ w dniu 14 kwietnia 1994 r., cel niniejszego Kodeksu praktyk jest dwójaki:

- zwiększenie zaufania i pewności w odniesieniu do niezależności, rzetelności i odpowiedzialności zarówno krajowych władz statystycznych, jak i Eurostatu oraz do wiarygodności i jakości tworzonych i upowszechnianych przez nie statystyk (*tzn. cel zewnętrzny*);
- promowanie stosowania najlepszych międzynarodowych zasad, metod i praktyk statystycznych przez wszystkich twórców statystyk europejskich w celu podniesienia ich jakości (*tzn. cel wewnętrzny*).

Niniejszy Kodeks jest przeznaczony do wykonania przez:

- *władze zarządzające* (tzn. rządy, ministerstwa, Komisję, Radę) - w celu przekazania im wytycznych zapewniających profesjonalną organizację i zasoby ich służbom statystycznym, umożliwiające im tworzenie wiarygodnych statystyk europejskich w sposób gwarantujący niezależność, rzetelność i odpowiedzialność;
- *władze statystyczne oraz ich personel* – w celu zapewnienia punktu odniesienia w postaci zasad statystycznych, wartości i najlepszych praktyk, które powinny pomóc im w tworzeniu i upowszechnianiu zharmonizowanych statystyk europejskich o wysokiej jakości.

Jest on też przeznaczony do wiadomości:

- *użytkowników* – w celu wykazania, że europejskie i krajowe władze statystyczne są bezstronne, oraz że statystyki tworzone i upowszechniane przez nie są godne zaufania, obiektywne i rzetelne;
- *dostawców danych* – w celu wykazania, że chroniona jest poufność dostarczanych przez nich informacji i że nie zostaną obciążeni zbyt wysokimi wymaganiami.

Kodeks postępowania opiera się na 15 *zasadach*. Władze zarządzające i statystyczne w Unii Europejskiej zobowiązują się do stosowania zasad określonych w niniejszym kodeksie oraz okresowego dokonywania przeglądu ich wykonania z zastosowaniem *wskaźników dobrej praktyki* dla każdej z 15 zasad, które wykorzystywane będą jako odniesienia.

Komitet Programu Statystycznego powołany decyzją Rady 89/382/EWG z dnia 19 czerwca 1989 r. będzie regularnie monitorował, w ramach wzajemnych przeglądów, wykonanie niniejszego Kodeksu.

Środowisko instytucjonalne

Czynniki instytucjonalne i organizacyjne mają znaczny wpływ na skuteczność i wiarygodność władzy statystycznej tworzącej i upowszechniającej statystyki europejskie. Odnośne zagadnienia obejmują niezależność profesjonalną, mandat do gromadzenia danych, adekwatną ilość zasobów, zobowiązanie do zapewnienia odpowiedniej jakości, poufność danych statystycznych, ich bezstronność i obiektywność.

Zasada 1: Niezależność zawodowa – *Niezależność zawodowa władz statystycznych od innych departamentów lub organów politycznych, regulacyjnych lub administracyjnych, a także od podmiotów sektora prywatnego, zapewnia wiarygodność statystyk europejskich.*

Wskaźniki

- O niezależności władzy statystycznej od wpływów politycznych i innych wpływów zewnętrznych w tworzeniu i upowszechnianiu statystyk urzędowych stanowią przepisy prawa.
- Osoba stojąca na czele władzy statystycznej zajmuje wystarczająco wysoką pozycję w strukturze hierarchicznej, aby mieć uprzywilejowany dostęp do władz politycznych i organów administracji publicznej. Powinna to być osoba najwyższego kalibru zawodowego.
- Osoba stojąca na czele władzy statystycznej oraz, tam, gdzie ma to zastosowanie, osoby stojące na czele jej organów statystycznych, ponoszą odpowiedzialność za zapewnienie, aby statystyki europejskie były tworzone i upowszechniane w sposób niezależny.
- Osoba stojąca na czele władzy statystycznej oraz, tam, gdzie ma to zastosowanie, osoby stojące na czele jej organów statystycznych, ponoszą wyłączną odpowiedzialność za decyzje o stosowanych metodach, normach i procedurach statystycznych oraz o treści i terminie publikacji informacji statystycznych.

- Publikowane są programy prac statystycznych, a postępy w ich realizacji przedstawiają sprawozdania okresowe.
- Publikacje statystyczne odróżniają się wyraźnie i wydawane są osobno od publikacji politycznych/programowych.
- Władza statystyczna, wtedy, gdy ma to zastosowanie, komentuje publicznie zagadnienia związane ze statystykami, w tym krytykę i niewłaściwe wykorzystanie statystyk urzędowych.

Zasada 2: Upoważnienie do gromadzenia danych - *Władze statystyczne muszą mieć wyraźne upoważnienie prawne do gromadzenia informacji do celów statystyk europejskich. Organy administracji publicznej, przedsiębiorstwa, gospodarstwa domowe i szeroko pojęta opinia publiczna mogą mieć obowiązek prawny udzielania dostępu do danych dla celów statystyk europejskich na żądanie władz statystycznych lub podawania takich danych.*

Wskaźniki

- O upoważnieniu do gromadzenia danych dla celów tworzenia i upowszechniania statystyk urzędowych stanowi prawo.
- Prawodawstwo krajowe pozwala władzy statystycznej na korzystanie z ewidencji administracyjnej dla celów statystycznych.
- Na podstawie aktu prawnego władza statystyczna może wymagać odpowiedzi na badania statystyczne.

Zasada 3: Odpowiednia ilość zasobów – *Zasoby dostępne władzom statystycznym muszą być wystarczające, aby spełniać wymogi statystyk europejskich.*

Wskaźniki

- Dostępne są zasoby ludzkie, finansowe i obliczeniowe, odpowiednie pod względem ilościowym i jakościowym i spełniające potrzeby statystyk europejskich.
- Zakres, szczegółowość i koszt statystyk europejskich są współmierne do potrzeb.
- Istnieją procedury oceniania i uzasadniania zapotrzebowania na nowe statystyki europejskie w stosunku do ich kosztu.
- Istnieją procedury oceniania ciągłego zapotrzebowania na wszystkie statystyki europejskie, pozwalające na sprawdzenie, czy prowadzenie części z nich może zostać zaniechane lub ograniczone w celu uwolnienia zasobów.

Zasada 4: Zobowiązanie do zapewnienia odpowiedniej jakości - *Wszyscy członkowie ESS zobowiązują się pracować i współpracować zgodnie z zasadami zawartymi w Deklaracji Jakości Europejskiego Systemu Statystycznego.*

Wskaźniki

- Jakość produktu jest regularnie monitorowana w odniesieniu do komponentów jakości ESS.

- Funkcjonują procesy monitorowania jakości gromadzenia, przetwarzania i upowszechniania statystyk.
- Funkcjonują procesy regulujące zagadnienia z zakresu jakości, w tym odstępstwa od wymogów jakościowych, oraz planowanie prowadzonych obecnie i w przyszłości badań.
- Wytyczne z zakresu jakości są udokumentowane, a personel dobrze wyszkolony. Wytyczne te mają formę pisemną i są udostępnione opinii publicznej.
- Dokonywany jest regularny i gruntowny przegląd kluczowych wyników badań statystycznych, tam, gdzie ma to zastosowanie, z udziałem ekspertów zewnętrznych.

Zasada 5: Poufność statystyk – *Należy bezwzględnie zagwarantować poufność dostawców danych (gospodarstw domowych, przedsiębiorstw, organów administracji oraz innych respondentów), poufność informacji przez nich udzielanych oraz ich wykorzystanie wyłącznie do celów statystycznych.*

Wskaźniki

- Poufność danych statystycznych gwarantują przepisy prawa.
- Członkowie personelu władzy statystycznej w momencie zatrudnienia podpisują prawne zobowiązanie do zachowania poufności.
- Wszelkie umyślne naruszenia poufności statystyk zagrożone są poważnymi karami.
- Zapewnia się instrukcje i wytyczne dotyczące ochrony poufności statystyk w procesie ich tworzenia i upowszechniania. Wytyczne te mają formę pisemną i są udostępnione opinii publicznej.
- Obowiązują przepisy regulujące zagadnienia fizycznego i technicznego bezpieczeństwa i integralności statystycznych baz danych.
- Dostęp do mikrodanych statystycznych przez użytkowników zewnętrznych, wykorzystujących je do celów badań naukowych, regulują ścisłe protokoły.

Zasada 6: Bezstronność i obiektywność - *Władze statystyczne muszą tworzyć i upowszechniać Statystyki Europejskie z poszanowaniem niezależności naukowej oraz w sposób obiektywny, profesjonalny i przejrzysty, zapewniający równouprawnienie wszystkich użytkowników.*

Wskaźniki

- Statystyki są zestawiane w sposób obiektywny, określony względami statystycznymi.
- Wybór źródeł i technik statystycznych określają względy statystyczne.
- Błędy wykryte w opublikowanych statystykach są poprawiane, a sprostowania publikowane w najwcześniejszym możliwym terminie.
- Informacje o metodach i procedurach stosowanych przez władzę statystyczną są dostępne publicznie.

- Terminy i godziny publikacji informacji statystycznych są ogłaszane z odpowiednim wyprzedzeniem.
- Wszyscy użytkownicy mają taki sam dostęp w tym samym czasie do publikacji statystycznych, a wszelki dostęp z zewnątrz do takich informacji przed publikacją jest ograniczony, kontrolowany i upubliczniany. W razie przecieków ustalenia sprzed publikacji należy zmienić w sposób zapewniający bezstronność.
- Informacje statystyczne i oświadczenia dotyczące statystyk prezentowane podczas konferencji prasowych są obiektywne i bezstronne.

Procesy statystyczne

W procesach wykorzystywanych przez władze statystyczne w celu organizowania, gromadzenia, przetwarzania i upowszechniania statystyk urzędowych należy w pełni przestrzegać europejskich i innych międzynarodowych norm, wytycznych i dobrych praktyk. Wiarygodność statystyk jest poparta dobrą reputacją pod względem zarządzania i efektywności. Odnośnymi aspektami są rzetelna metodologia, właściwe procedury statystyczne, unikanie nadmiernego obciążenia respondentów oraz opłacalność.

Zasada 7: Rzetelna metodologia – *U podstaw jakości statystyk musi leżeć rzetelna metodologia. To wymaga odpowiednich narzędzi, procedur i wiedzy fachowej.*

Wskaźniki

- Ogólne ramy metodologiczne władzy statystycznej zgodne są z europejskimi i innymi normami, wytycznymi i dobrymi praktykami.
- Istnieją procedury zapewniające konsekwentne stosowanie standardowych pojęć, definicji i klasyfikacji we wszystkich częściach władzy statystycznej.
- Rejestr działalności gospodarczej i ramy badań populacji podlegają regularnej ocenie i w razie potrzeby należy je dostosować w celu zapewnienia wysokiej jakości.
- Zachodzi daleko idąca zgodność między krajowymi systemami klasyfikacji i sektoryzacji oraz odpowiednimi systemami europejskimi.
- Rekrutowani są absolwenci odnośnych kierunków studiów.
- Członkowie personelu uczestniczą w odnośnych szkoleniach i konferencjach oraz utrzymują kontakty z kolegami statystykami na poziomie międzynarodowym w celu uczenia się od najlepszych i doskonalenia swojej wiedzy fachowej.
- Utrzymywana jest zorganizowana współpraca ze społecznością naukową mająca na celu doskonalenie metodologii. Jakość i efektywność wdrożonych metod podlega zewnętrznej ocenie oraz, o ile to możliwe, promuje się lepsze narzędzia.

Zasada 8: Właściwe procedury statystyczne – *U podstaw jakości statystyk muszą leżeć właściwe procedury statystyczne, wdrażane od momentu gromadzenia danych do zatwierdzenia danych.*

Wskaźniki

- Jeżeli statystyki europejskie bazują na danych administracyjnych, definicje i pojęcia stosowane do celów administracyjnych muszą stanowić dobre przybliżenie definicji i pojęć stosowanych do celów statystycznych.
- W przypadku badań statystycznych przed rozpoczęciem gromadzenia danych kwestionariusze poddaje się systematycznym badaniom.
- Plany badań, wybór próbek i ich waga są dobrze uzasadnione oraz regularnie poddawane przeglądowi i zależnie od potrzeb rewidowane i aktualizowane.
- Działania w terenie, wprowadzanie danych i kodowanie są rutynowo monitorowane i, w razie potrzeby, rewidowane.
- Wykorzystuje się właściwe komputerowe systemy edycji i przypisywania danych, poddaje się je regularnym przeglądom oraz w razie potrzeby wprowadza w nich zmiany i aktualizacje.
- Zmiany są dokonywane zgodnie ze standardowymi, dobrze ustalonymi i przejrzystymi procedurami.

Zasada 9: Unikanie nadmiernego obciążania respondentów – *Obowiązki sprawozdawcze powinny być proporcjonalne do potrzeb użytkowników i nie powinny nadmiernie obciążać respondentów. Władza statystyczna monitoruje obciążenie respondentów związane z badaniami statystycznymi i ustanawia cele w zakresie jego redukcji z upływem czasu.*

Wskaźniki

- Zakres i stopień szczegółowości zapotrzebowania na statystyki europejskie ogranicza się do informacji absolutnie niezbędnych.
- Obciążenie obowiązkami sprawozdawczymi rozłożone jest najszerzej, jak to możliwe na populację badane za pomocą odpowiednich technik próbkowania.
- Informacje, których wymaga się od przedsiębiorstw, są, w największym możliwym stopniu, łatwo dostępne w ich rachunkach, a tam, gdzie to możliwe, do ich pozyskiwania stosuje się środki elektroniczne.
- W przypadku braku swobodnego dostępu do dokładnych danych, przyjmuje się najlepsze szacunki i przybliżenia.
- W celu unikania powtarzających się zapotrzebowań na informacje zawsze, kiedy to możliwe, wykorzystuje się źródła administracyjne.
- Prowadzona jest ogólna wymiana danych między władzami statystycznymi, co pozwala ograniczyć liczbę prowadzonych badań.

Zasada 10: Oplacalność – *Zasoby należy być wykorzystywać efektywnie.*

Wskaźniki

- Wewnętrzne i niezależne zewnętrzne środki są stosowane do monitorowania wykorzystania zasobów przez władzę statystyczną.
- Rutynowe działania urzędnicze (np. pozyskiwanie danych, kodowanie, zatwierdzanie) są zautomatyzowane w największym możliwym stopniu.
- Potencjał wydajności technologii informatycznych i komunikacyjnych jest optymalizowany pod kątem gromadzenia, przetwarzania i upowszechniania danych.
- Podejmowane są wzmożone wysiłki mające na celu zwiększenie potencjału statystycznego ewidencji administracyjnej i uniknięcie kosztownych badań bezpośrednich.

Wyniki badań statystycznych

Dostępne statystyki muszą zaspokajać potrzeby użytkowników. Statystyki są zgodne z europejskimi normami jakości i służą europejskim instytucjom, rządowi, instytutom badawczym, korporacjom oraz szeroko pojętej opinii publicznej. Istotne zagadnienia dotyczą stopnia stosowności statystyk, ich dokładności, rzetelności, terminowości, spójności, porównywalności w różnych regionach i krajach oraz swobodnego dostępu użytkowników do informacji statystycznych.

Zasada 11: Stosowność - *Statystyki europejskie muszą zaspokajać potrzeby użytkowników.*

Wskaźniki

- Funkcjonują procesy konsultacji z użytkownikami, monitorowania stosowności i praktycznej użyteczności istniejących statystyk w zakresie zaspokajania ich potrzeb oraz doradzania użytkownikom na temat ich nowych pojawiających się potrzeb i priorytetów.
- Program prac zaspokaja i odzwierciedla potrzeby priorytetowe.
- Okresowo prowadzi się badania zadowolenia użytkowników.

Zasada 12: Dokładność i rzetelność - *Statystyki europejskie muszą dokładnie i rzetelnie przedstawiać rzeczywistość.*

Wskaźniki

- Dane źródłowe, wyniki pośrednie oraz ostateczne wyniki badania są oceniane i zatwierdzane.
- Błędy losowe i błędy nielosowe są mierzone i systematycznie dokumentowane zgodnie z ramami komponentów jakości ESS.
- Regularnie prowadzi się badania i analizy zmian i wykorzystuje je wewnętrznie do kształtowania procesów statystycznych.

Zasada 13: Terminowość i punktualność - *Statystyki europejskie należy upowszechniać w sposób terminowy i punktualny.*

Wskaźniki

- Terminowość spełnia najwyższe europejskie i międzynarodowe normy z zakresu upowszechniania informacji.
- Wyznaczona jest standardowa godzina w ciągu dnia na publikację statystyk europejskich.
- Okresowość statystyk europejskich uwzględnia w największym możliwym stopniu wyniki użytkowników.
- Wszelkie odstępstwa od harmonogramu publikacji są ogłaszane z wyprzedzeniem i uzasadniane oraz ustalany jest nowy termin publikacji.
- Wstępne wyniki o dopuszczalnej zagregowanej jakości można upowszechniać, jeżeli uważane są one za przydatne.

Zasada 14: Spójność i porównywalność – *Statystyki europejskie powinny być spójne wewnętrznie, aktualne i porównywalne między regionami i krajami; należy umożliwić łączenie i łączne wykorzystanie powiązanych danych pochodzących z różnych źródeł.*

Wskaźniki

- Statystyki są wewnętrznie spójne i zgodne (np. zachowywane są tożsamości arytmetyczne i rachunkowe).
- Statystyki są spójne i możliwe do uzgodnienia w rozsądnym okresie.
- Statystyki w różnych badaniach i źródłach są zestawiane zgodnie ze wspólnymi normami w odniesieniu do zakresu, definicji, jednostek i klasyfikacji.
- Statystyki z różnych badań i źródeł są zestawiane i porównywane.
- Porównywalność danych między krajami zapewniają okresowe wymiany między Europejskim Systemem Statystycznym i innymi systemami statystycznymi; badania metodologiczne są prowadzone w ścisłej współpracy między Państwami Członkowskimi a Eurostatem.

Zasada 15: Dostępność i przejrzystość – *Statystyki europejskie należy prezentować w jasnej i zrozumiałej formie, upowszechniać w odpowiedni i dogodny sposób, udostępniać zgodnie z zasadą bezstronności wraz z właściwymi metadanymi i wytycznymi.*

Wskaźniki

- Statystyki prezentowane są w formie umożliwiającej właściwą interpretację i merytoryczne porównania.
- Służby zajmujące się upowszechnianiem statystyk korzystają z nowoczesnej technologii informacyjnej i komunikacyjnej oraz, w razie potrzeby, z tradycyjnych wersji papierowych.

- O ile to możliwe, należy przygotować analizy na specjalne zamówienia i przedstawić je opinii publicznej.
- Można zezwolić na dostęp do mikrodanych dla celów badawczych. Dostęp ten regulują ścisłe protokoły.
- Metadane dokumentuje się zgodnie ze znormalizowanymi systemami metadanych.
- Użytkownicy są informowani na bieżąco o metodologii procesów statystycznych i jakości wyników badań statystycznych w odniesieniu do kryteriów jakości ESS.